

Ријеч Пиве

Плужине, година VII, број 59/60, април/мај/јун 2022. Бесплатан примјерак

ЗА ШЕСТ МЈЕСЕЦИ У
ОПШТИНСКУ
КАСУ СЛИЛО СЕ СКОРО
ТРИ МИЛИОНА ЕУРА

**Судећи по
приходима,
у току је једна
од бољих
буџетских
година**

СТРАНЕ 10 - 11

РАДОВАН КЕЦОЈЕВИЋ (48)
ОДЛУЧИО ДА НА ЂЕЛОВИНИ
ПРОШИРИ ИМАЊЕ И СТАДО

**Желим
доказати
себи и
другима
да пивска
села имају
будућност**

СТРАНЕ 14 - 18

МАТУРА 2022

Специјални додатак - Говор мржње и лажне вијести у медијима

СТРАНЕ 26 - 31

МАТУРАНТИ И ПОЛУМАТУРАНТИ

СТРАНЕ 12 - 13

ПЛАЧ СЕ И ДАНАС ЧУЈЕ

СТРАНЕ 7 - 9

УСКРО СТО ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ПОШУМЉАВАЊА СЕЛА ПИШЧА

СТРАНА 19

БИЛИ СМО ПУНИ ТУГЕ ЈЕР СМО МОРАЛИ ДА НАПУСТИМО ЦРНУ ГОРУ

СТРАНЕ 24 - 35

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о.

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор:
др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић,
Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com

УМЈЕСТО УВОДНИКА

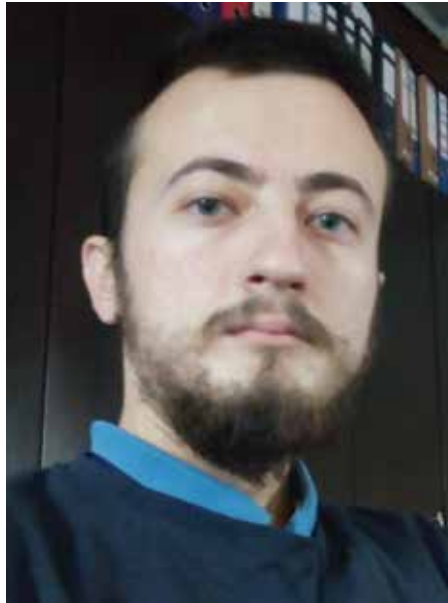
Чаробна промјена свијести

Ако о Пиви можемо са одушевљењем писати и ми који смо тек дјелић свога живота провели тамо, каква ли су тек сјећања и описи и одакле све проналазе ријечи они који пишу о Пиви, а који су живот провели у њој? Како тек лијепо пишу о Пиви они који су умјесто језера имали читаво насеље и који су већи дио сјећања оставили поред потопљених зидина својих кућа или су их из ината пустили низ Врбницу прије постопа... Колика ли је била тек љубав према Пиви мога ђеда Јована-Милоње који је тражио да га стријељају, а да не потапају Старе Плујине?

Пут Пиве не идем често, али када пођем увијек се нека чаробна промјена свијести догађа код мене након што се из Никшића прилијажам Плујинама, па како које село наилази, то ме све више обузима осјећај неког необичног спокоја.

Већ од Брезана топлота љета заједно са свјежим ваздухом карактеристичним за Пиву наставља даље свој чудесни плес преко Бајовог Поља, шапућући изнова свима нама који долазимо приче о поносним пивским јунацима, ученим људима и талентима, наводећи нас да са радозналошћу путујемо даље жељни благодати коју овај крај дефинитивно има.

Обилазећи села Пивске жупе, долазим и до мога села – Рудиница, изнад којег се високо јављају поносита села Пивске планине, од којих је једно и Дубљевићи, село моје прабабе Руже Дубљевић. Спустајући се до рудиничке Цркве Светог Николе осјећам уједно и мир и трему... Генерације и генерације мојих предака своје су кости оставили на том мјесту. Мир осјећам јер сам поносан

Пише: Јован ГЛОМАЗИЋ

на све њих, а трему јер не знам да ли сам и да ли ћу бити достајан истих.

Недалеко одатле, са друге стране некадашње Ријеке Пиве, а сада Пивског језера, отварајући своје неприступачно срце сваком добронамјерном госту, својим тамним очима гледа у мене чувена пећина Велешева, ниједи свједок свих борби мојих предака, а и ријетких савременика који су одлучили да не напуштају село. Цијели амбијент одушевљава и ко макар једном посјети овај крај, не може никако бити равнодушан.

Пут ме даље води до Пивског манастира за који сам посебно везан. Мноштво мојих предака су живот посветили служењу Богу управо у том манастиру, још док је био на мјесту које је сада потољено. Један од њих је и игуман Поликарпа Гломазић чији се гроб данас налази испред улаза у манастир.

Опијен досадашњим утисцима, настављам пут Плујина па се раз-

лози моје љубави према Пиви само још увећавају. Призор који дочекује свакога који прође посљедњи тунел на уласку у Плујине тешко да могу описати и најумјешнији писци овога свијета. Језеро, иако вјештачко, савршено се уклопило у пејсаж нових Плујина, док планине околне, како смо као дјеца то знали да примијетимо, изгледају као давно уснули дивови који се сваког тренутка могу пробудити и устати изнад Плујина. То су, како смо ми као дјеца мислили, потајни чувари Плујина, посебна заштита иначе храбрих Пивљана. Карактеристична пивска гостољубивост се огледа и у маниру, који је у већим градовима некако заборављен, а то је да жители Плујина, од дјетета до старца, свакоме госту пожеље добар дан... Ситница, сматрају сигурно многи, али је нешто што ме одушевљава и подсјећа на дјетињство управо у Плујинама.

Љета су посебно лијепа, а нарочито је живо док трају догађаји поводом 4. августа, Дана општине Плујине. На релативно малом простору свако може пронаћи нешто што га занима. Док се са градског игралишта чују звуци пиштаљке и навијања многобројне публике традиционалног турнира у фудбалу, а на љетњој сцени Центра за културу Плујине мемљиво до у поноћ теку живе пјесничке ријечи међународних пјесничких сусрета који се одржавају више од пола вијека, дјеца у градском парку воде своју безбрижну игру, док старији уживају у домаћим производима уз причу и карте...

Како не вољети овакву Пиву?

(аутор је магистрант правних наука)

ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ПЕТАР МИТРИЋ
ЗАКАЗАО СЈЕДНИЦУ ЛОКАЛНОГ ПАРЛАМЕНТА

Пред одборницима обиман дневни ред

Предсједник Скупштине општине Петар Митрић заказао је 16. редовну сједницу локалног парламента за 21. јул. Пред одборницима ће се наћи Програм рада Скупштине општине Плужине за 2022. годину и Предлог Одлуке о усвајању Завршног рачуна Буџета општине Плужине за 2021. годину.

Одборници ће разматрати Извјештаја Предсједника Општине о раду и остваривању функција локалне самоуправе за 2021. Годину и

Информација о остваривању Буџета општине Плужине за период јануар – јун 2022. године. На дневном реду су, поред осталог, и информације о раду инспекцијских служби, о стању нисконапонске мреже и стању јавног реда и мира, криминалитета и безбједности саобраћаја на територији општине Плужине.

Одборници ће разматрати и извјештаје о раду НП Дурмитор, те о реализацији Плана управљања Парком природе “Пива”.

Под лупом су и информације о

реализованом Годишњем ловном плану за ловну 2021./2022. годину и Годишњи ловни план УЛР „Бајо Пивљанин“, о порибљавању акумулационог језера, као и о остваривању здравствене заштите становништва са предлогом мјера за унапређење.

Обмним дневним редом предвиђен је и Извјештај о раду ЈУ Центар за културу Плужине за 2021. годину са оцјеном остваривања јавног интереса, као и програм рада те установе са финансијским планом за 2022. годину,

Парк природе (ПП) "Пива" је крајем јуна на Пивском језеру организовао часове кајака. Школом је руководио лиценцирани инструктор кајака Срђан Вуковић, који је на кајацима једносједима и двосједима полазницима, којих је било тридесетак, представио основе кајакинга и веслања на језеру.

"Полазници школе су били задовољни обуком и исказали су интересовање да се часови и убудуће одржавају, па ћемо се потрудити да тако и буде, јер пивско језеро дефинитивно заслужује да се овај вид спорта и рекреације одржава на њему", поручили су из ПП "пива".

Ускоро би требало да, након десет година, на Пивском језеру буде организована и кајакашка регата на којој би, поред полазника школе кајака, учешће узели и кајакаша из клубова из других градова Црне Горе.

Прије десет година је на Пивском језеру одржана промотивна кајакашка регата и тада је око 20 кајака, двосједа и једносједа, возило руту од Росуља до Кућаришта, дугу пет километара.

Из ПП Пива" су подсетили да је Пивско језеро, дуго 42 километра, највеће вјештачко језеро у Црној Гори и највећи резервоар питке воде на Балкану, да је погодно за риболов, купање, као и за разне спортове на мирним водама, као и да је кајак један од тих спортова.

Школа за кајакаше

Медвјед алпиниста

Интернетом кружи неvjероватан снимак медвједа из кањона Пиве који се пред бројним моторизованим пролазницима алпинистичком стилу попео на високу стијену изнад пута. С обзиром на то да није имао куд, због бројних пугтника намјерника, медо је кренуо да се пење уз окомиту стијену.

Када је стигао на врх, медвјед се окренуо према путницима који су га бодрили да не падне и изгледало је

као да се хвали, јер је зачас дошао до врха.

Недавно је једна од многобројних камера Парка природе Пива „уловила“ мечку, која је дошла да ужива у прољећном сунцу заједно са својим мачићима.

Док је мајка мирно посматрала све око себе, мачићи су раздрагано истраживали природу "непознатог" терена.

И овај видео запис изазвао је огромно интересовање на Интернету.

Почела градња цркве на Стоцу

На Горњем Стоцу поела је градња цркве посвећене Светом Велемученику Георгију – крсној слави породице Цицмил,

Према ријечима Николе Новог Цицмила, Одбор за изградњу успио је да излије темеље који ће бити освештани наредних мјесеци, а у току је прикупљање новца за наставак градње.

Површина цркве је око 50 метара квадратних, а гради се у византисјком стилу са одвојеним звоником. Током припреме за изградњу, из-

грађен је сеоски водовод и асфалтиран пут до мјесног гробља.

Одбору за изградњу цркве придружили су се и братственици – Цицмили из Шарића и са Шћепан Поља.

Из Одбора су саопштили да сви који желе да помогну акцију донацију могу уплатити на жиро рачун 510-000000200468-36 или лично код пивског пароха О. Луке Цицмила.

ПОМЕН СТРАДАЛИМ У ДОЛИМА

Плач се и данас чује

Иове године споменици су причали о страдању, убијеној нејачи, о плачу који се и данас чује, о пивској крвавој бајци и пивском Витлејему.

Окупили су се Пивљани да обиљеже страдање својих племеника, а свету архијерејску литургију служио је епископ будимљанско–никшићки Методије, уз саслужење свештенства и монаштва.

Епископ је казао да су Дола мјесто страдања, али и свето мјесто, мјесто опомене и позвао народ да заборави на подјеле које нас прате вјековима уназад, само мијењају облик и форму, да једни другима опросте и буду браћа.

"Ако се не будемо освијестили и сложили као народ, наш биолошки опстанак је доведен у питање и ми ћемо се истражити. И више неће бити важно ко је у којој политичкој странци био, или ко је какву идеологију заступао. Сигуран сам да из очију долских мученика, гледајући нас како се као народ међу собом дијелимо, изледамо јадни и жалосни, јер губимо из вида праву суштину и смисао нашег људског живота", поручио је Методије.

Како је казао, наша највећа срамо-

та је да се и данас дијелимо по истим питањима, да истрајавамо на размирицама и измишљеним неизмираним рачунима.

"Давно је народ рекао – ко год неће брата за свога брата, тај ће туђина за господара. А сви знамо шта значи када дође страна чизма и стане за врат, као што је харала 1943. и тих несрећних година овим просторима... Ако данас не опростимо једни другима немамо куд ићи напријед и немамо више чему да се надамо. Наш живот ће постати неподношљив, страни окупатор нам неће бити потребан, ми ћемо сами себи на најгори и најсвирепији начин пресудити", казао је Методије.

Како је додао, ако се не будемо "држали заједно да преживимо и да ова зла времена која смо привидно изгледају мирна и слободна, а која на тихи и перфидни начин убијају биолошку супстанцу народа тиме што се сви раселише из ових простора, па зато што се не рађамо, а и то мало што нас је остало нико ниским не збори и закрвљени су око најнебитнијих ствари", нестаћемо као народ.

"Ако се формира критична освјешћена маса која ће у своме

ближњем видјети свога брата, онда ће се и остали дио народа пробудити и напоскон ће оно истинско сунце слободе, љубави и доброте на овој мученичкој земљи и овом народу засијати. Пробудите се, заборавите на подјеле, да се измиримо, загрлимо, заборавимо све измишљене подјеле које су биле прије десетине и стотине година", поручио је Методије.

А на помирење, опрост и заједништво, позвао је и протојереј ставрофор Предраг Шћепановић, који је одржао бесједу.

Подсјетио је да се деценијама о Пиви и њеним страдалницима није говорило, као да се јавно нијесу смјели поменути долски мученици.

"Послије 63 године никла је капела мученица да нас подсјећа да је највеће дрвеће у Пиви оно које је израсло из крви... Када су потапали Пиву потопили су Пивско око, али оно је зажмурило и ово је од данас око старе Херцеговине, око Црне Горе, око Пиве, овај свети храм... Ако је ичија жртва и крв имала смисао то је жртва пивских и долских мученика... Зато треба да се саберемо и измиримо над костима ових мученика. Вјероватно да је и међу

њима постојало разлике, али када је незасита смрт закуцала на њихова врата они су небјежећи од смрти потрчали једни другима у загрљај", казао је Шћепановић.

Помену су присуствовали и предсједници Скупштина општина Никшић и Плужине, Немања Вуковић и Петар Митрић, замјеник руског амбасадора у Црној Гори Николај Рудајев, представници Матице српске у Црној Гори.

Невине жртве у Долима биле су подијелене у три групе – једну су чинили мушкарци старији од 15 година, другу жене и дјевојке, а трећу дјеца.

Редослијед убијања био је обрнут. Крваво губилиште преживио је само Милош Гломазић који је преминуо 1986. године.

У тим долинама је 1977. године направљен меморијални комплекс, рад вајара Луке Томановића.

У Пиви је од 6. до 12. јуна 1943. године, убијено 1.290 Пивљана, међу којима је било 549 дјеце и омладине до 20 година, да је тих дана у сваком селу пивске жупе било по једно стратиште.

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве (СПЦ) је 2017. године канонизовао све жртве злочина у Пиви, а дан њиховог спомена је 7. јун.

Након причешћа окупљених освештан је и пререзан славски колач који је донио овогодишњи домаћин Миленко Мићановић, док ће наредне године домаћин бити Здравко Априцовић.

"Нека нам ово буде опомена да се никад не завађамо, него да се миримо и састављамо и да оваквих стратишта више никада не буде", поручио је овогодишњи домаћин сабрања Миленко Мићановић.

Представници Општине Плужине на челу са предсједником СО Митрићем, као и борци и комунисти, положили су вијенце на једно од три спомен обиљежја у Долима.

На крају је одржан пригодан културно умјетнички програм.

Организатори помена су Центар за културу Плужина и Епархија будимљанско-никшићка.

Светлана МАНДИЋ (ВИЈЕСТИ)

ПОБРАТИМИ КОЈЕ ЈЕ ЗБЛИЖИЛО СТРАДАЊЕ

Са Пивљанима су били и побратими из Велике и Горње Ржанице, које је зближила иста невоља и исто страдање.

Тамо је иста СС јединица, потпомогнута брдском "Скендербег" дивизијом, 28. јула 1944. године на најсвирепији начин убила око 800 људи, жена и дјеце.

"Ми не можемо и нећемо да заборавимо наше невино страдале јер би нас заборав довео у ситуацију, да нам се исти злочин једног дана понови. Пиву и Велику је још чвршће повезало веома слично страдање, наш слободарски дух, честитост, вјера у Христа и име Србиново. Зато смо данас заједно са вама, на овај свети дан, дан помена и молитве наше браћеи рода пивског", казао је Душко Гојковић и позвао Пивљане да 28. јула, када се обиљежава годишњица страдања невиног народа Велике, буду њихови гости.

**ЗА ШЕСТ МЈЕСЕЦИ
У ОПШТИНСКУ
КАСУ СЛИЛО
СЕ СКОРО ТРИ
МИЛИОНА ЕУРА**

Судећи по приходима, у току је једна од бољих буџетских година

Планом Буџета општине Плужине за 2022. годину утврђени су укупни примици у износу од 5.839.500 еура. Тај износ је, на основу планова и програма за 2022. годину, распоређен на текуће издатке у износу од 3.143.800 и капиталне

издатке у износу од 2.695.700 еура.

У првој половини 2022. године укупни примици буџета општине Плужине остварени су у износу од 2.972.403 еура, што чини 51% оставрења годишњег плана.

Приходи од пореза у првој поло-

вини 2022. године реализовани су у износу од 859.149 еура, што чини 35% од планираног.

Приходе од пореза чине приходи од: пореза на доходак физичких лица, порез на непокретности, порез на промет непокретности и

приреза порезу на доходак физичких лица. Примјена програма Европа сад, односно Закона о порезу на доходак физичких лица негативно је утицала и на приходе општине Плужине, тако да је реализација прихода порез на доходак физичких лица,

Пише: Милева РАДОЈИЧИЋ,
секретар Секретаријата
за финансије, економију
и локалне јавне приходе

као и приреза порезу на доходак физичких лица у односу на упоредни период претходне године мања за око 34%.

За овај период приход по основу приреза порезу на доходак физичких лица реализован је у износу од 21.566€, што је за око 21% мање у односу на исти период 2021.године.

Због утицаја програма Европа сад, Министарство финансија Црне Горе, је по основу надокнаде мање остварених прихода, општини Плужине, за протекли период уплатило износ од 33.028 еура, а у току су и измјене Закона о финансирању локалне самоуправе, којим би се општинама обезбиједила надокнада изгубљених прихода.

Гледајући појединачно, најзначајнија ставка примитака је свакако Порез на непокретности, који је за 2022.годину планиран у износу од 1.990.000, док је за прву пловину године реализован у износу од 706.076 еура.

Приход по основу накнада, чију структуру чине: накнаде за коришћење добара од општег интереса, природних добара – концесија, накнаде за коришћење грађевинског земљишта, грађевинске дозволе, накнада за путеве реализован је у износу од 186.777 еура.

У првој половини године општини Плужине додијељена су средства од Министарства спорта и младих Црне Горе за адаптацију кошаркашког терена у износу од 23.645, а од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде 70.000 еура је у оквиру линије Агробуцета – Развој села и изградња инфраструктуре.

Општина Плужине је и ове године корисник средстава из Егализационог фонда. Планом аконтативне расподеле за општину Плужине одређена су средства у износу од 904.000. Примјена програма Европа сад утицала је и на смањење по основу дотација из Егализационог фонда. У првој половини године наведена средства реализована су у износу од 576.825 еура.

Приходи од такси, отплате кредита и остали приходи реализовани су у укупном износу од 59.934 еура.

Остварење прихода у првом полугодишту 2022. године указује на чињеницу да ће се поједине категорије прихода остварити најмање у складу с планом.

С обзиром на то каква је реализација у првих шест мјесеци и на пројекције до краја године, ово ће сигурно бити једна од најбољих буџетских година, што се тиче приходне стране.

Општина ће у наредном периоду настојати да обезбиједи ефикаснију наплату до сад не наплаћених пореских дуговања, као и унапређење сарадње у размјени службених података са надлежним институцијама, како би се обезбиједила благовремена, тачна и ефикасна евиденција и наплата буџетских прихода.

МАТУРАНТИ

Ове школске године још једна генерација ученика гимназије и средње стручне школе – техничар продаје и продавач успјешно је завршила средњошколско образовање. Пивско школство ће их памтити као једну изузетну генерацију дивних младих људи, генерацију која је васпитањем, односом према обавезама и постигнутим резултатима заслужила епитет једне од бољих генерација у Образовном центру.

ГИМНАЗИЈА

1. Бајагић (Милић) Вук
 2. Ђаласан (Миладин) Роса
 3. Делић (Спасоје) Новица
 4. Голубовић (Милентије) Ана-Марија
 5. Кандић (Раде) Бранимир
 6. Кекић (Предраг) Алекса
 7. Радовић (Анђелко) Иван
 8. Жарковић (Ненад) Душан
- Одјељенски старјешина:
Бакрач Слађана

ТЕХНИЧАР ПРОДАЈЕ

1. Ђаласан (Здравко) Анђела
- Ђаласан (Милојица) Радомир
2. Добриловић (Сава) Јелена
- Раичевић (Видомир) Данијела
3. Сукновић (Божидар) Петрашин

Одјељенски старјешина:
Радојичић Нена

ПРОДАВАЧ

1. Бакрач (Ненад) Горан
2. Гаговић (Радоје) Душан
3. Радовић (Веселин) Митар
4. Тијанић (Душан) Илија
5. Тијанић (Радош) Мара
6. Тијанић (Радош) Сара

Одјељенски старјешина:
Миљанић Славко

Добитници дипломе ЛУЧА: БАЈАГИЋ (Милића) ВУК, ЂАЛАСАН (Миладина) РОСА и КЕКИЋ (Предраг) АЛЕКСА.

Директор мр Горан Гојковић: Честитам Вам завршетак средњошколског образовања и желим Вам да све животне стазе којима будете корачали буду испуњене здрављем, срећом, љубављу и вјером у себе.

ПОЛУМАТУРАНТИ

1. Бајагић (Обрад) Драгана
2. Ђаласан (Милош) Милица
3. Дубљевић (Миомир) Татјана
4. Гломазић (Никола) Лука
5. Гргур (Славољуб) Сара
6. Кнежевић (Станко) Ивана
7. Лучић (Спасоје) Давид
8. Лучић (Веселин) Ковиљка
9. Лучић (Милош) Радова
10. Маџаревић (Саша) Душан
11. Маџаревић (Љубиша) Душица
12. Мићановић (Милан) Ивана
13. Недић (Сава) Марија
14. Никчевић (Миладин) Јована
15. Огњеновић (Петко) Маја
16. Радовић (Миодраг) Богдан
17. Раичевић (Видомир) Момир
18. Тадић (Млађен) Драгица
19. Васовић (Пејо) Ивана

Добитници дипломе ЛУЧА: Огњеновић Маја и Лучић Ковиљка (ђак генерације)

Одјељенски старјешина:
Дубљевић Стеван

Директор мр Горан Гојковић: Драги полуматуранти од данас крећете неким новим животним стазама. Надамо се да ћете сви уписати и завршити жељену средњу школу, а након тога и факултете, али много важније је следеће: нијесмо вас могли свему научити, али мислим да

смо успјели да budete хумани, одговорни и свјесни сопствене важности. Пратите своје снове, остварите жеље, учите и напредујте, али увијек стремите да budete добри људи. То је лекција коју је у животу најтеже савладати, а ви сте на добром путу да то и постанете.

**РАДОВАН КЕЦОЈЕВИЋ (48) ОДЛУЧИО ДА НА
ЂЕДОВИНИ ПРОШИРИ ИМАЊЕ И СТАДО**

Желим доказати себи и другима да пивска села имају будућност

*РАДОВАН ОДЛУЧИО ДА СОПСТВЕНИ НОВАЦ УЛОЖИ НА
ЂЕДОВИНИ, ПРОШИРИО СТАДО, НАБАВИО МЕХАНИЗАЦИЈУ,
ПРОШИРИО И ОГРАДИО ИМАЊЕ....*

Радован Кецојевић у кући на Боричју

Боричје – Гутни До. Диван мајски дан, спектакуларан поглед, уска изрована цеста и велико стадо – као у старим временима, када је село имало много више житеља, када се чуло много чактара и када се живјело начином, другачијим од данашњег.

На крају узаног асфалта који води

преко засеока Пирни до, одакле се вијугавим и излоканим макадамом иде ка другом засеоку Гутном долу, дочекао нас је четрдесетосмогодишњи Радован Кецојевић, који упркос успјешном туристичком и фармацеутском бизнису у Котору одлучио је да улаже у завичај – да увећа и оплемени стадо, набави

механизацију, изгради и прошири штале и појате и окуша се у овчарству, као и његови преци који су вјековима у томе били успјешни. А има му по коме и доћи – његовог оца Ратка (83) затичемо у башти, а мајку Милицу (74) у старој, али солидној кући.

-Волим планину, природу и село. Није ми била нужда да овдје улажем, али одлучио сам да докажем и себи и другима да овај крај има перспективу. Имам амбицију да у Боричју саградим и туристичке капацитете и мислим да ће то бити пун погодак – прича Радован док показује обновљене грађевине и механизацију, додајући да ће будућа штала имати чак 800 метара квадратних.

Он је купио скоро 90 оваца, па их сада на имању има више од 160, ако се не рачунају јагањад. Радован планира да увезе и француску сорту оваца (лаком) како би још повећао стадо и поспјешио квалитет меса и млијека. Каже, та се сорта одлично показала у Хрватској и да упркос чињеници да цијене меса стагнирају више од деценију, сматра да овчарство има перспективу и да ће на ђедовини успјети да га унаприједи кроз производњу меса, млијека и квалитетних мљечних прерађевина.

На питање колико времена му је потребно да заокружи тај посао, одговара да је тужно што су села опустјела, те да му пријека потреба није била да улаже у завичај, али да се на то одлучио како би својим примјером доказао да се и данас као

некада од сточарства може добро живјети.

-У Котору са моја два сина прилично успешно развијам туристички бизнис, тако да сам без кредита проширио стадо, а намјеравам да урадим још много тога. Поред Радованових родитеља, на имању помаже и Радованов пријатељ, Ненад Кривокапић, а судећи по плановима, биће ту посла за још људи.

У кући Кецојевића, Радованов отац Ратко, подсећа нас на стара времена и прича да је данас у Боричју, свега неколико домаћина, а да их је прије Другог свјетског рата било више од 50, те да је Боричје имало око 550 становника. Док нам прича о свом братству, о другим знаменитим племеницима, имамо утисак да се потврђује стара прича да је сваки Пивљанин школован чим се роди, без обзира да ли има формално образовање.

Ратко је син чувеног домаћина Јоје Кецојевића, који је имао дванаесторо дјеце. Ратко је остао на имању, сестре су се поудале, а браћа школовала и постали угледни стручњаци у разним крајевима бивше Југославије.

Овај крепки осамдесетогодишњак, иако због лома бутне кости иде са штакама, још доприноси на имању, а са њим смо уз богату трпезу разговарали о много чему – од историје, преко друштвено политичких тема, до спорта и много чега још.

-Чувени племенски капетан Иван Кецојевић, био је највиши Црногорац. Његош је био изузетно висок, зна се то, а Иван му је био перјаник. После његове смрти, Иван је био перјаник књаза Данила, а потом је наша кућа 18 година била у Усковима, све до ослобођења од Турака. Први племенски капетан на Планини био је Иван, а у Жупи славни војсковођа Вуле Ацић. На Планини је племенско капетанство почело и завршило се са Кецојевићима, јер је посљедњи капетан био Матија Кецојевић – прича Ратко, док нам говори и о другим знаменитим Кецојевићима. Један од њих је и Ратков ђед Новица Кецојевић, чија бројна одликовања (Златна Обилића медаља, Крст краља Николе...) и данас висе

на зиду куће Кецојевића. Ратко прича и о прецима који су страдали када се потопио брод на Медови, када су из Америке одлучили да дођу да бране отаџбину, те о страдањима током Другог свјетског рата и о бројним другим знаменитим Кецојевићима, који су високе школе завршавали и прије Другог свјетског рата.... Поред осталих сјећа се и стрица Митра који је био предратни учитељ и командант Дурмиторског батаљона „Бајо Пивљанин“. Раткови стричеви и отац Јоја били су првоборци.

Митар и Тодор нијесу преживјели Други свјетски рат, а Секул је почетком рата био заробљен у Нишу и скоро пет година био је у заробљеништву у Њемачкој. Био је предратни правник и судија, а после рата адвокат... Причали смо сатима, али остало је много тога неиспричаног... Опет ћемо наћи повод да посјетимо Кецојевиће и надамо се добром разлогу – туристима и расту традиционалне производње на старом имању знамените пивске породице...

Радмило ТАДИЋ

АНЕГДОТЕ

Поменуемо многе знамените Пивљане, а Ратко нам је испричао и анегдоте везане за њих.

-Највеће су зло подјеле у народу, као што су биле оне на четнике и партизане, али се знало овдје на Планини да су партизани и четници чували једни друге. Анто Јокановић, чувени четнички командант, зна се то, чувао је своје племенике и није чинио злочине. Послије рата живио је на Трси и био уважен од највиших комунистичких званичника. Никада није Видоје Жарковић дошао на Планину, а да није позвао Анта. Једно приликом неко је Анта запитао зашто нема пензију, а он је одговорио – сви моји борци добише, па мени не треба.

Ратко прича и о једном симпатичном сусрету са др Петром Жуловићем у плужинској болници.

-Жена ми се разбољела и нас двоје одосмо у Плужине да тражимо помоћ у болници гужва, а ја уђох канцеларију код доктора Жуловића. Пред њим вињак и са друштвом игра карте. Не стигох ништа да кажем, а Жуле виче медецинској сестри да ми сипа вињак. Невољно сам

прихватио јер сам дошао аутом и избегавао сам да пијем када возим, аи рекох ајде да не љутим доктора. Гледам ону чашу и не журим, јер мислим ако попијем одма ће ми сипати другу, а Жуле ме упозори, попиј то шта чекаш и, наравно, одма ми и другу чашу насусе. Тада ја рекох: Докторе, довео сам жену, нешто није добро, а ја без жене на селу не могу, па те молим да је прегледаш и да ми кажеш морам ли се поново женити. Он се насмија и онда прођосмо кроз грдни народ у чекаоници и он прими Милицу да је прегледа. Брзо се заврши преглед, а Жуле ми с врата ординације рече. Кецојевићу, не мораш се опет женити.

Ратко нам је потврдио и да је истинита анегдота о његовом оцу Јоји кад се родила једна од његових сестара.

-Тачно је да је Јоја отишао у Плужине да код матичара пријави кћерку. Кад се вратио, пита га моја мајка како је дао име мојој тек рођеној сестри, а он јој одговори. Тада наста смијех, па имамо једну са тим именом већ, рече мајка, па су последице морали поново ићи матичару да исправе грешку.

Чувеног Јоју (1910 – 1995) добро је запамтио и Ацо Јокановић, наследник знаменитих Ацића и син Анта Јокановића који је са нама био на Боричју. Ацо прича да је Јоја био драг гост у кући Ацића.

-Једном приликом сишао Јоја у Плужине и натоварио коња разним намирницама. Оставио га пред кућом и сјео да са газдом Михаилом Ацићем, Милоњом Гломазићем и још неким Плужинцима одигра преферанс. То је, богами, потрајало, а коњ није био припет. Кад је Јоја кренуо кући коња није, али није било ни бриге. Са товаром се вратио на Боричје, право кући, а Јоја је знао да неће залутати – прича Ацо.

ПРОБЛЕМИ КАО ИЗАЗОВ

Основни проблеми су сада у Боричју, као и у многим другим селима, лоша инфраструктура – пут, вода и струја, али надам се да ће се то успешно рјешавати, Требало би ускоро да добијемо квалитетно водоснабдијевање на чему се ради одавно, али сада се назире коначно рјешење. Електрична енергија је велики проблем, јер је напон веома

Милица и Ратко Кецојевић

Ордење знаменитих Кецојевића

слаб, па мјешалица за бетон изазове прави хаос и доводи до пада напона или уопште не може да окреће. Исто се дешава када се укључи бојлер или неки други кућни апарат. Очекујем да ће нови потпредсједник Владе и министар пољопривреде, наш Боричанин Брано Јоковић допринијети да се ти проблеми ријеше. Мислим да он добро разумије проблеме сељака, јер је и сам као дјечак радио све послове на селу и зна шта је кошевина, шта је чување стада и шта је све потребно сељанима за успјешнији и лакши рад.

Велики је проблем овдје то што су деценијама људи одлазили, а момци који су остали не могу да се ожене. Ето скоро сам био у друштву са двадесетак момака из околних села и једино сам ја међу њима био ожењен и остварен као родитељ. Надам се да ће и томе доћи крај и предлажем да се Општина повеже са неким регијама у Албанији или још даље, гдје има дјевојака које се не либе да се удају на село и да раде на имањима. Нудим да будем покровитељ дружењима, која би се организовала једном или два пута годишње на којима би се упознавали наши младићи и те дјевојке, како би напосок дошло до склапања брака. Био бих пресречан када би се све више кроз наше и остала села чула дјечја вика – казао је Радован.

ПАПИРОЛОГИЈА

Нијесам узимао кредите ни тражио посредовање Министарства пољопривреде. Огромна је ту потребна папирологија, као и за добијање сертификата за органску производњу. Саградићу шталу и поштовати стандарде о броју грла која се у њој могу смјестити да не би стока патила. Ако конкуришете за неки пројекат, то тражи много времена, а стадо треба сваки дан нахранити и напојити. Купио сам и оградио

око 50 хиљада метара квадратних земљишта које се граничи са нашим имањем и имам намјеру да наставим да купујем околне површине. Самтрам да је увезивање приморја и планине, уз производњу хране добар бизнис и да се то већ потврђује кроз активности у пивским етно селима и када је ријеч о сплаварењу и другим видовима активног туризма – каже Радован, понављајући да је инфраструктура проблем који се мора рјешавати.

-Кад падне снијег, предсједник Општине Мијушко Бајагић је на захтјев мјештана свих села слао механизацију када је коме потребна, али то није рјешење. Набавио сам двоје моторних санки и часом зими стигнем до подножја пруташа или даље. Набавио сам и специјална корита, злу не требало, да се превезе неко коме је потребна љекарска помоћ, али мислим да тога мора бити ного више, него што сада има у Пиви. Овдје има шансе да заживи и зимски туризам, само је потребно да то држава препозна и да не остане само у плановима – рекао је Радован Кецојевић.

ИСТОРИЈА И УСПОМЕНЕ НА ЗИДУ

Ратко нам показује одликовања

Јојиног оца а његовог дједа Новице (златна обилића медаља, крст краља николе...) и подсећа да су Кецојевићи вјековима добијали ордење које је стизало и од других држава...

На зиду и два потртрета – рано страдалог Ратковог стрица и сина.

-Стриц је страдао ка партизански борац у 33-ћој години живота, а син ми је погинуо у саобраћајној несрећи, а имао је исто толико година. Одоше млади, један у рату, а други у миру – са сјетом прича Ратко.

ОБИЛНА ТРЕЗА

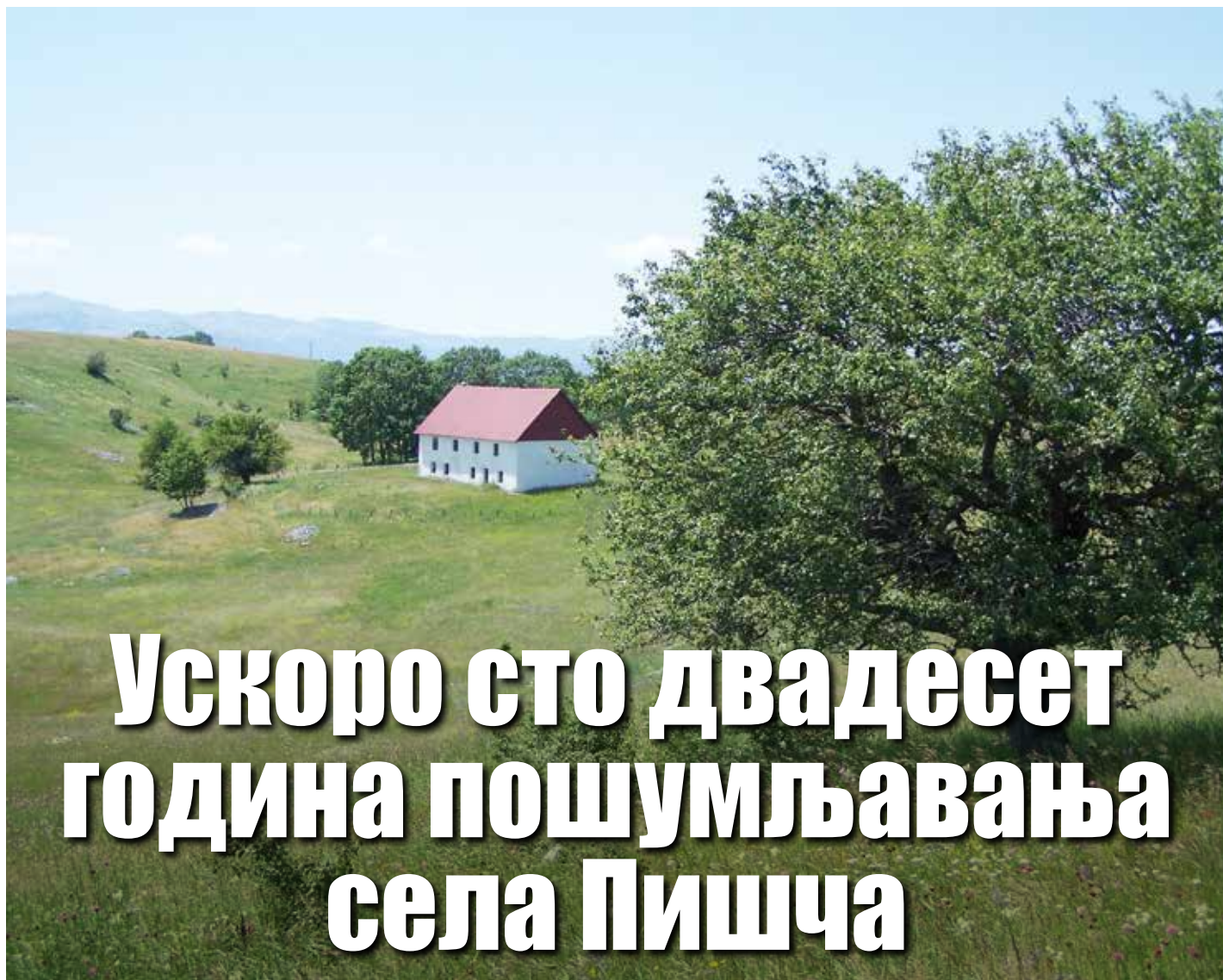
Кецијевићи су нас дочекали, као што је у Пиви обичај, домаћим ђаконијама-сувим месом, каштрадином, сиром и кисјелим купусом, а није фалило ни пића свих врста. Док смо обједовали и разговарали, домаћица Милица била је са стране и само чекала да нечека не зафали. Рекосмо Ратку да знамо за ово неписано правило да домаћица не једе са гостима.

-Једу оне послије-каже Ратко, а Радован додаје а најгоре да не једу. Најтежи посао на селу почива на жени, констатовали смо заједно, а Милица се на то само насмијала. Полазала нам је на зиду и фотографије чланова њене породице Пековића из Дробњака, јер не заборавља свој род, а у дому без таквих жена нема напретка.

ПОМОЋ ОПШТИНЕ

Радован истиче да је захвалан јер му је предсједник Општине Мијушко Бајагић излазио у сусрет, а посебно јер му је уступљена механизација за приремне радове за још једну шталу, која ће имати чак хиљаду квадрата.

Уз већ постојеће имање, Радован је у близину купио још 50 хиљада квадрата земљишта, које ће оградити како би створио услове за ново проширење стада, а размиља и о изградњи смјештајних капацитета за туристе...

Ускоро сто двадесет година пошумљавања села Пишча

Пише: Радомир Бајо ЈОЈИЋ

Село Пишче налази се на западним падинама Дурмитора, на надморској висини преко 1400 метара. село је некада било под боровом шумом и бором кривуљем, али сви су изгледи да су пожари учинили своје и село је

остало огољено, скоро без и једног стабла.

Сељаци су се бавили сточарством, и скоро да им је одговарало да што више има пашњака и сјенокоса.

Увијек се у селу нађе неко ко ће урадити добро дјело и тиме и остале људе око себе, позитивно покренути. Тако је стари Сава Цицмил засадио први бор у селу 1903. године и ено га још у снази, стоји усправно, на Савином имању, унука старог Саве Цицмила.

Бор стогодишњак је био запаљен када је горела Савина кућа за вријеме другог свјетског рата. Изненадна киша га је спасила и угасила. Послије двадесет година, један од комшија, у оскудици грађевинског дрвета покушао је да га посијече. Тада су сељаци подсјетили тог комшију да ће бити проклет ко посијече први и тада једини бор у селу.

Не случајно, напоменуше и то када је бор био запаљен, да је скоро из ведре неба киша ударила и угасила ватру.

Код људи се од тада нешто промијенило. Схватили су да и на том подручју могу да се подижу стабла бора, јеле, јавора, јасена, брезе и много других врста. Тада је кренуло неколико сељака да засађује дрвеће на својим имањима. Проблем им је задавала стока, брстила је младице. И то је превазиђено, те делеове заграђивали су каменим оградама или са љесима. Међу првима истакли су се Радул, повратник из Америке, затим Мијо, Митар, Боле, Божо и Радош а за њима кренуше и остали тако да данас Пишче прекривају оазе правих паркова. У Пишчу је некад гајено преко десет хиљада оваца, данас у селу има више борова него оваца.

Побједнички низ Баја се наставио и у априлу. Екипа из Плуџина најприје је савладала Cattaro 2019. У спортском центру у Никшићу коначан резултат је био 8-3. Бајо је добро отворио меч, и головима Горана Делића у другом односно Дарка Николића у петом минуту повео са два гола разлике. Митар Кандић повећао је предност са два везана гола у два минута и већ тада је, након седам минута игре било јасно да је побједник познат. Првотимац Лакчевић је повисио на 5-0 и тако наставио голгетерски низ. Милош Дринчић првотимац гостију смањује предност домаћина у 14. минуту. Није се дуго чекало да Бајо дође до велике предности. Резервисти Новица Ђаласан и опет Дарко Николић погађају за 7-0. Велимир Милић односно Иван Павићевић смањују предност гостију у 28. односно 31. минуту. Али то није било довољно ни да запријете домаћину. Делић који је погодио на почетку, ставио је тачку на меч. Играо се 37. минут када је Горан погодио за коначних 8-3.

Меч су судили први судија Саша Горановић, други судија Душан Јовићевић и делегат Новица Миловић. Нису имали пуно посла и додијелили су један картон голману Баја Балши Ђурковићу.

Пивска екипа је наставила низ победа, и то шесте узаступне побједне. Бајо је савладао Dolciniум у Улцињу. Меч је одигран у ОШ Маршал Тито у Улцињу пред око 40 гледаоца. Мирко Дурутовић је погодио за госте у осмом минуту. Иван Мугоша је изједначио у 13. минуту а затим и преокренуо у 16. минуту игре. Горан Делић је изједначује на 2-2. Играо се 17. минут утакмице. За преокрет се побринуо Горан Давидовић. Бајо је отежао посао првотимац домаћина Мугоша, троструки стријелац. У узбудљивој завршници голом Дурутовића односно Давидовића гости долазе до бодова за коначних 3-5. Узбудљив меч с преокретима донио је и пуно посла за судије, који су досудили четири жута картона домаћину и три жута гостима. Судило се у саставу први судија Дражен Вукчевић, други судија Вукић Фемић и делегат Дражен Јовановић.

Послије побједничког низа, Бајо заустављен у плеј офу

КМФ Бајо Пивљанин је лако савладао екипу КМФ Прушка у спортском центру у Никшићу. Без пуно проблема с резултатом 6:0 Бајо је везао седми тријумф. Утакмицу 20. Кола је отворио погодком Мирко Дурутовић у 6. Минуту. На 2: 0 повисио је Дарко Николић. Играо се 15. Минут када је резервиста Пивљана погодио за 3: 0. Опет је прецизан био резервиста Баја, овај пут Новица Ђаласан који је повисио на 4:0 у у 29. Голман Баја Дејан Ђаласан је био прецизан у 31. минуту. . Коначан резултат поставио

је Горан Давидовић у 38. Минуту.

Судило се у саставу Бобан Живаљевић, први судија, Стефан Вујошевић други судија и Владимир Поповић делегат. Нијесу додијелили картоне на мечу који је пратило тридесетак гледаоца.

Бајо је везао осми тријумф побједом у Никшићу против екипе КМФ Оногошт. Меч одигран пред око 120 гледаоца у спортском центру у Никшићу, донио је Пивљанима друго мјесто на табели с утакмицом више од првог Титограда и два бода мање. Све по-

годке за госте постигли су играчи који су почели меч с клупе. Мрко Дурутовић је погодио и у овом мечу. Играо се 5. минут. Изједначио је Милорад Цмирот. Дарко Ђалсан је погодио у десетом минуту меча. Још један погодак у десетом минуту, стријелац је био Митар Кандић. Домаћин, екипа Оногошта је изједначила резултат у другом полувремену. Чинило се да су близу бода. У 24. минуту погодио је Милош Дурутовић, а у 28. минуту Никола Цимбаљевић. Ипак Пивљани су стигли до бодова, и тако наставили серију победа. У 33. Минуту, и у 34. погодили су Огњен Сушић односно Мирко Дурутовић.

Судили су први судија Саша Горановић, други судија Бобан Живаљевић и делегат Радојица Грдинић. Досудили су два жута играчима Оногошта Срђи Косовићу и Давиду Пулетићу, два жута односно црвени Митру Кандићу.

Након осам тријумфа Бајо је стао и поражен је од екипе Студентски Дом. Меч је пред око 55 гледаоца одигран у Спортском центру у Никшићу. Гости су одлично отворили меч, и након десетак минута већ водили са 0:3. Утакмицу је голом отворио капитен Студентског Дома Игор Фемић. А затим су успједила два везана гола Николе Поповића. Бајо је у другом полувремену заиграо јаче и умало стигао до бода. У три минута екипа из Плужина је постигла три погодка. Погађали су редом Мирко Дурутовић, Михаило Ристић и Горан Делић. Ипак то није било довољно јер су гости стигли до бодова погодком Данила Марковића у 33. минуту. Меч су судили први судија Вукић Фемић, други судија Жарко Лаушевић и делегат Блажо Јанковић. Додијелили су два жута екипи Бајо Пивљанин и три жута и један црвени картон гостима.

Утакмица 24. Кола Футсал Прве Лиге одиграна је у Никшићу између екипа КМФ Никшић и екипе Бајо Пивљанин. Меч је одигран у спортском центру у Никшићу пред око 70 гледаоца. Меч је голом већ у првом минуту отворио Марко Ковачевић, на 2:0 повисио је у шестом минуту Бобан Божовић. Бајо је смањило голом Мирка Дурутовића у седмом минуту. Два гола на обје стране у деветом ми-

нуту. Стријелци Ђорђевић Ђедовић за домаћина и Горан Делић за госте. Неђељко Дурутовић погодио је за изједначење. Није се дуго чекало на ново вођство екипе из Никшића, у 16. минуту резултат је 4:3 за домаћина. Погодио је Ђорђевић Ђедовић. У 20. минуту гол, испоставиће се за побједу гостију и други везани пораз Баја, постигао је Петар Перошевић. Тачку на меч и коначан резултат 5:4 поставио је Горан Давидовић у 30. минуту.

Дерби на врху између екипа Бајо Пивљанин и тима из Мојковца КМФ Брсково обиљежила је сјајна партија Горана Давидовића. Бајо је одлично отворио меч и повео у осмом минуту утакмице голом Дарка Николића. Горан Давидовић је повисио на 2:0 и то је био његов први гол на утакмици. Два гола, по један за Бајо и екипу из Мојковца у 15. Минуту утакмице. Стријелци Радован Радоњић за Брсково и Новица Ђалсан за домаћина. Никола Давидовић погодио је у 17. минуту. Ту је гост успио да смањи предност, али то није било довољно да запријети. Опет је таличан био Горан Давидовић, троструки стријелац на мечу. Он је погодио у финишу меча. Играо се 37. односно 40. минут, за коначних 5:2. Меч је одигран у спортском центру у Никшићу пред око 30 гледаоца. Судили су први судија Саша Горановић, други судија Душан Јовићевић и делегат Новица Миловић. Судије су додијелиле 3 жута домаћину и два гостима. Овом побједом Бајо је осигурао плеј офу.

У Спортском центру Верде одигран је последњи меч регуларног дијела. Дерби на врху између првог Титограда и трећег Баја завршен је ремијем 2-2. Бајо је повео погодком у седмом минуту. Стријелац је био Огњен Сушић. Првопласирани тим у лиги је преокренуо у другом полувремену головима у 23. Односно 25. Минуту. Стријелци су били, најприје капитен домаћих Павле Вукчевић, а затим и Александар Обрадовић. Огњен Сушић је опет био прецизан и изједначио резултат на коначних 2-2. Играо се 36. Минут.

Меч је одигран пред око 20 гледаоца. За судије није било пуно посла, па су додијелили један жути картон, резервисти домаћих Милети Вуче-

лићу. Судило се у саставу, први судија Душан Јовићевић, други судија Милош Ђукановић и делегате Дејан Љумовић.

Након врло добре полусезоне, низа од 8 побједа са само два пораза у љетњем дијелу Бајо је са сигурног трећег мјеста осигурао карту за плеј оф. Тамо их је дочекала екипа КМФ Брсково из Мојковца, друга на табели ове сезоне.

Први меч плеј оф разигравања одигран је у Никшићу у Спортском центру, пред око 100 гледаоца. Бајо је успио да савлада екипу из Мојковца резултатом 3:1. То је била друга побједа у низу против ове екипе, јер су претходно у регуларном дијелу сезоне такође савладали Мојковчане. Голове за домаће постигли су Неђељко Дурутовић у трећем минуту, Горан Делић у 16. минуту и Горан Давидовић у 25. минуту. Стријелац за госте био је Ђуро Милановић. Играо се 30. Минут када је погодио играч Брскова. Меч су судили први судија Дражен Вукчевић, други судија Вукић Фемић, трећи судија Душан Јовићевић и делегат Момчило Маловић. Додијелили су по три жута картона домаћину и гостима.

Када се чинило да је екипа из Плужина поронашла рецепт за побједу против Брскова, стигао је пораз у другом мечу плеј офа. Меч је одигран у ОШ Вуксан Ђукић у Мојковцу пред око 250 гледаоца. Пивљани тако није успјели да понове финале од прошле године. Треба истаћи да су из табора Баја имали замјерке на суђење, између осталог два играча Баја су искључена. Голове за Брсково дали су редом Војислав Бојовић, Бојан Милић двоструки стријелац, Никола Радуловић, Ђуро Милановић и Никола Видаковић. За екипу из Плужина погодио је Никола Кандић.

Судило се у саставу први судија Марко Поповић, други судија Радован Бобичић, трећ судија Милош Ђукановић и делегат Евелин Хасановић. Један жути додијелили су домаћину. Чак 6 жутих и два црвена гостима. Искључени су Дарко Ђалсан и Горан Делић.

У финалу је екипа Титограда побједила Брсково (7:2) и тако одбранила титулу првака. **Б.ТАДИЋ**

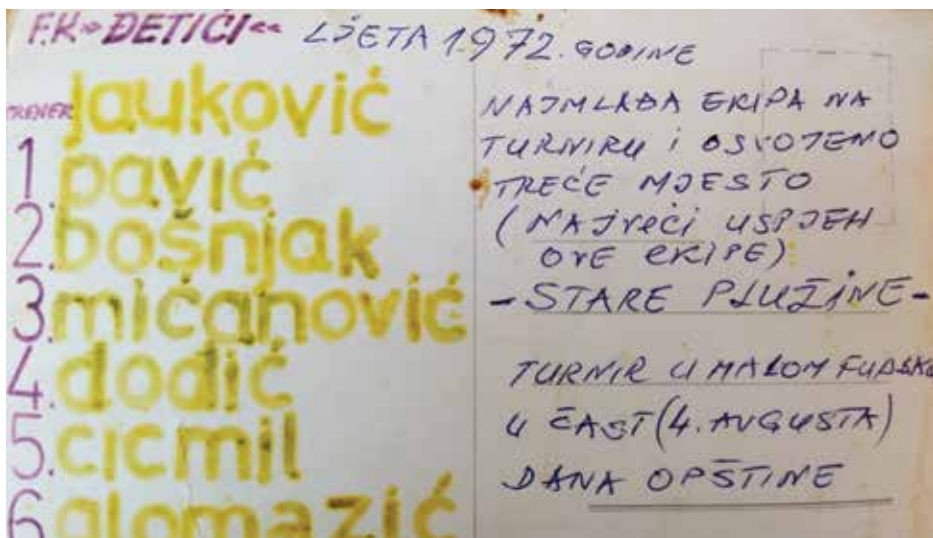
ПОЛА ВИЈЕКА „ЂЕТИЋА“

Давне 1972. године, прије равно 50 година, на традиционалном турниру у Плужинама пријавила се најмлађа екипа „Ђетићи“ састављена од средњошколаца и два студента. Са тренером Благојем Јауковићем играли су: Добрило Павић, Војо Бошњак, Ратко Мићановић, Микоња Ђођић, Миливоје Цицмил и Пајо Гломазић. Као најмлађа на турниру, ова екипа брзо стиче велику популарност и симпатије код публике, посебно женског дијела. На врло јаком турниру на којем су учествовале искусна екипа „Хидротехника“ из

Београда (Микача, Чивија) који су освојили друго мјесто и екипа „Старе Плужине“ (Миго и Никац и остали из екипе Старих Плужина) који су освојили прво мјесто, освојили су одлично треће мјесто.

Поводом овога јубилеја разговарали смо са Микоњом Ђођићем, најмлађим чланом тадашње екипе и он је изразио жељу да нам синови играју на неком од будућих турнира.

Турнир који иначе живи већ педесет година пресељен је у нове Плужине и ту се одржава на стадиону код школе уз учешће најбољих црногорских екипа. **Пајо ГЛОМАЗИЋ**

ЈАВЉАМ ТИ

(брату
Радулу Жељку Дамјановићу)

Јављам ти
Умрла пјесма, а птица лети.
Жедна земља, сунцу се не да.
За ноћ пређемо седам гора
Увече болујемо од нерода.

Од твоје сеобе свитања студе
Лажно се сунце животу удвара.
Мати у несну с осамом збори
И мртве птице у гријех затвара.

Тихује моја туга.
Очи су јесен, чудна варка
Привид тишине, загрљај магле
Понеко писмо из огледала.

На столу празнина
Осјетљива на свјетлост
Мјесечина и мало неба од јуче

Слика на зиду
Стара двадесет година
Варљива јесен 1988.
Дрина, бијег и превара
Друго лице завичаја.

Од твоје сеобе
Срна сам,
Мраком рањена.

КАД МАЈКЕ ОДУ, НЕБО СЕ СКРАТИ

На прагу старе куће
Свјетлост затвара врата.
То мајка са неба бисере лије
Стопе оставља
Све доље до колибе.

У оној њиви испод пута
Што мирише на јагоде
Чује се њен глас.
Обећала је да ће доћи
А она кад обећа никад не слаже.

Одавно је виша туга
Понекад коначи у шљивама
У откосима, у дубрави
А највише у нашим душама.

Увијек се буди у Рудиницама

БИОГРАФИЈА

Хаџи Софија

Дамјановић-Симовић, дипломирана правница, књижевница, поетеса посебног стила, рођена у Рудницама, у Пиви, коју окривљује што још мисли да битисати значи писати. Са собом носи неомеђени завичај, јер, како каже „само завичај има два неба, само у њему се и ватра и вода слажу...”

Каже да пише из чисте потребе духа, да изађе из себе док скида сјенке изнутра и губи се испод коже.

Објавила је три књиге поезије и прозе: „Кад туге мирују”, „Од гријеха млађа”, „Писма из огледала”. Њена поезија превођена је на руски и енглески језик.

Добитница је награде „Залого”, коју додјељује књижевна заједница „Владимир Мијушковић”, уврштена је у антологије „Снене Евине кћери”, „Дурмиторски пјеснички вијенац” и „Олујна поља поезије”.

С првим сунцем обуче капут
Овце да напаса.
На омеђини застане
Сјенку своју да осмотри
Богу да се помоли.

Не љути се, мајко
Што више ништа није исто
Ни церови изнад наше куће
Ни кише оне јесење, ни оне птице
Ни цвијет, ни ми,
Ни читав свијет.
Сви у кућице своје затворени
Ријетко теби заједно дођемо
Ријетко те и загрлимо.

Још су ту твоје вунене чарале
Плетивача
Твоја шоља од посебног порцелана
Јастук од биља
Твоја велика црна марама.
Ту је и твоја несаница.
Све је ту
На оном кревету до шпорета
На којем си се понекад одмарала.
Само за Божић сневе имала.
Сузе плела и остављала их
У првој бразди да израсту
У загрљај.

Добро је, мајко
Још ходаш поред мене
Као благ мирис,
Као ваздух који ме снажи
Кад паднем да устанем.

Као Анђео чувар
Облаге разгониш.

Кад мајке оду, небо се смрачи.
Птица се пресели у топлије облаке.
Ниједан загрљај није ко прије.
Кад мајке оду, нестану бајке,
Љубав закључа најљепше капије
Кад мајке оду, небо се скрати.

НОЋ
МЛАДОГ МЈЕСЕЦА

Сједјела сам на балкону и гледала,
с вјетром здружен
наишао је Он,
моје очи расту,
кроз прсте облаци плове.

Ја сам и даље сједјела на балкону
и само гледала.
Отишао је Он,

вјетровима ме оставио,
громове подмитио
да би шуму прошао.
А ја, госпа планинског рода,
научена да боли кријем,
нијесам дала да ми види лице.

Због моје сјенке
испод његовог капута,
и туђег гријеха у мени,
на зиду израсте љубомора
и мјесечина
И даље сједим на балкону
с очима без лица
и чекам
да се врати Он,
у ноћи младог мјесеца.

ПТИЦА
НА ПРОЗОРУ

Увијек си одлазио
и моје очи са собом носио.
За нашим неједнаким стопама
окретали су се дјеца и старци.
Зато смо ријетко
дању излазили.

Увијек сам чекала
и опроштајна писма писала.
На прозору птице хранила.
О твоје десно раме љубав калила.

Памтим како си ме сторуко
грлио. Оговарали су нас
они са трећег спрата.
Играо се млад мјесец на крову.
А сад ми руке празне,
величанство бола чувају.

Увијек си долазио
кораком од хиљаду миља.
Још видим Сунце,
застаје на вратима,
изува жуте ципеле,
облачи кошуљу од памука
и босо хода близу мог срца.
Намјешта осмијех и пита:
„Да ли је ко у кућу
нашу долазио?”

Уобразио се Сунце,
више не долази,
само у очи моје понекад зађе.
Птица на прозору чека,
чекањем огрнута.
Корачај лагано, Сунце,
забољеће је твоја крила.

ВИДОЈЕ ЖАРКОВИЋ, СТАЗАМА СЛОБОДЕ 1941-1945 (2)

Видоје Жарковић (1927 – 2000.) као петнаестогодишњак прикључио се партизанима и равноправно са осталим борцима учествовао у бројним биткама широм Југославије.

Након Другог свјетског рата био је на разним војним дужностима у Југословенској морнарици до 1965. године. Образовао се на Војној поморској академији и Високој школи политичких наука. Обављао је низ најважнијих партијских и државничких функција у Црној Гори и Југославији (предсједник Извршног вијећа Републике Црне Горе 1967-1969, предсједник Народне скупштине Црне Горе 1969-1974, члан предсједништва СФРЈ, предсједник ЦК СК ЦГ...)

У књизи „Стазама слободе“ (Побједа/Историјски институт Црне Горе – 2005) објављена су његова детаљна сјећања о Другом свјетском рату и бројним биткама у којима је Жарковић учествовао. У неколико наставака објавићемо нека поглавља из тог изузетног дјела.

БИЛИ СМО ПУНИ ТУГЕ ЈЕР СМО МОРАЛИ ДА НАПУСТИМО ЦРНУ ГОРУ

Сакупљени ту у долини Сутјеске, били смо веома изнурени, уморни и гладни. Били смо пуни туге због тога што смо морали да напустимо Црну Гору на онакав начин. Били смо препуни огорчења на четнике као вјерне слуге окупатора. Без њихове свесрдне и масовне подршке Италијани не би успјели да нас потисну из Црне Горе. Били смо препуни горчине и према онима нашим друговима који су нас напустили. Изнад свега, мучила нас је неизвјесност куда ћемо одатле да кренемо. Знали смо да назад у Црну Гору не можемо, јер је тамо нестало наше слободне територије, а успостављена је четничко-италијанска страховлада. Знали смо да слободне територије нема ни у нашем непосредном окуржењу – у Херцеговини и источној Босни. Па куда ћемо кренути одавде? То нас је питање заокупљало, а одговор нијесмо знали.

На сва та и слична питања одговор смо добили 17. јуна у селу Љубињу гдје је тога дана званично први пут постројена наша 4. црногорска пролетерска бригада, и то од Врховног команданта Тита, који је говорио пред њеним стројем.

Први и Други батаљон наше бригаде сачињавали су борци из Ловћенског партизанског одреда, 3. батаљон борци из Зетског одреда, 4. батаљон из Комског одреда и 5. батаљон из Дурмиторског одреда. Командант

бригаде је био Пеко Дапчевић, дотадашњи командант Главног штаба за Црну Гору, а политички комесар Митар Бакић, дотадашњи политички комесар Главног штаба.

Тито је говорио као да је знао и наша најинтимнија размишљања. Кроз кратко излагање, веома непосредно и отворено дао нам је одговор на сва она питања о којима смо тих дана много размишљали.

Свјестан тешких напора кроз које смо прошли, Тито није заборавио да нам ода признање ријечима:

„Ја сам поносан што стојим на челу вашег Врховног штаба, ја се дивим наим борцима. Прошао сам кроз 1. свјетски рат, видио сам Црвену армију, сибирске степе и боје совјетских партизана, али вам кажем да је ријетко наћи већих јунака него што их ви имате у својим редовима. Будите, дакле, поносни... Ваш пут од почетка устанка доведе је славан и остаће као свијетли траг у историји наше брободе“.

Тито је одао признање борцима зато што су са успјехом издржали све дотадашње напоре и тешкоће, али је отворено нагласио и да тешкоћама и напорима није крај. Подсјетио је да ћемо одавде поћи онамо куда буде наредио Врховни штаб, да уништавамо непријатеље и ослобађамо народ. Говорио је и о томе да ће наша борба бити тешка, да ћемо често бити без хране, често без муниције али се

морамо припремити да јуначки све издржимо... Говорио је и о томе што се посљедњих мјесеци збило у Црној Гори. Осудио је издајничку политику четника, али је рекао и то да сви они који нијесу овдје са нама нијесу за фашисте, нијесу постали наши непријатељи. И наставио:

„Црногорски народ је на нашој страни. Наши непријатељи неће у Црној Гори дуго ликовати. Ускоро ћемо се вратити у Црну Гору као ослободиоци... Није истина да смо опкољени на овом уском простору гдје се налази наших пет бригада, јер се широм Југославије воде борбе а слободне територије постоје у Словенији, Хрватској и западној Босни“.

Били смо поносни што се налазимо у строју пролетера пред Титом у том тешком тренутку – у строју наше 4. црногорске пролетерске бригаде, која је тога дана кренула свој дуги и славни борбени пут широм Југославије. Ја сам посебно био радостан и зато што сам тога дана први пут видио нашег Врховног команданта Тита.

Ту у долини Сутјеске и на падинама Зеленгоре створена је јака ударна група пролетерских бригада са којима су Врховни штаб и Тито кренули у велику офанзиву познату као „Поход на Западно Босну“, с циљем да се тежиште борбених дејстава пренесе у Босанску Крајину гдје је наш покрет био у пуном замаху. Од 25 батаљона

у колони те групе 14 их је било састављено од црногорских партизана. Морали су да напусте Црну Гору, али су остали непоразени.

На тај марш само кренули 24. јуна преко планине Зеленгоре, затим поред калиновика и преко планине Трескавице.

У Гвозном Пољу подно Трескавице наша бригада се одморела дан-два. Одатле нас је једне ноћи самовољно напустила група од 17 бораца из нашег батаљона. Вратили су се назад у Црну Гору.

Пред почетак марша уз Трескавицу добили смо за јело кувани овас. Без тога, мада веома нерпијатног оброка, вјерујем да ни ја, а вјерујем ни многи други другови не би издржали пењање уз врлети те планине.

На једном застанку, преморени и очију упртих у врхове изнад нас преко којих води наша стаза, разговарали смо о члановима Врховног штаба поред којих смо прошли тог јутра у подножју Трескавице. Видјели смо их све окупљене око распламсале ватре. Пушо Ковачић, осамнаестогодишњи младић из Никшића је у том разговору рекао: „Јеђаху хљеб и суво месо. Гдје ли су то набавили?“ На то је комесар чете Гојко реаговао: „Па шта ако су јели? Колико су терета и мука до сада претурили преко главе у свом дугогодишњем револуционарном раду и на тешким робијама“.

Пушо је одмах одговорио: „Зашто

се љутиш Гојко? Ти си ме очито погрешно разумио. Ја их нијесам критиковао нити им нешто замјерао, већ сам само констатовао једну чињеницу. А што се мука и терета тиче, не вјерујем да су их у мојим годинама имали оволико колико их ја имам и колико ћу их вјероватно имати наредних мјесеци и година“.

Нажалост, убрзо се показало да је Пушо био у праву. Десетак дана касније изгубио је ногу у борби на Бугојну. Без једне ноге прешао је битке на Неретви у Сутјесци и погинуо на обронцима Мајевице у лето 1943.

Ноћили смо испод самог врха планине. Цијелу ноћ је падала јака киша, а повремено и сусњежица. Било је то на Видов-дан 1942. Гасиле су нам се ватре, смрзавали смо се, од спавања није било ништа.

Али ја сам имао неки дуги жандармеријски шињел који ми је досезао до пета због чега су се на мој рачун често шалили моји другови. Добио сам га још у Горњем Пољу и упркос наваљивању другова нијесам дао да ми га скрате. Замотао сам се у тај шињел и заспао у једној од створених барица.

Пробудио ме Мићун Јауковић својим галамцијским гласом: „Људи моји овај младић ће да нам се потпуно смрзне у овој локви. Направите му мјесто поред те ватрице да се бар мало угрије“.

(Наставиће се)

Јосип Броз Тито

Пеко Дапчевић

Сваки скуп који за тему има говор мржње обавезује нас на додатну посвећеност, јер та по свако демократско друштво разарајућа појава данас генерише кључне процесе који за циљ имају дестабилизацију фундаменталних цивилизацијских вириједности. Из тог разлога, честитам Центру за истраживачко новинарство и Институту за медије и различитости на организацији конференције и захваљујем се Европској унији, Балканском фонду за демократију и Амбасади Норвешке на подршци коју су пружили.

Вријеме у којем живимо показује да простор слободе који освајамо не употпуњујемо довољно високим степеном одговорности, културом дијалога и културом презентовања мишљења. Тај се раскорак сваким даном повећава, што је довело до тога да се овај проблем стави у фокус не само оних структура у друштву које се баве медијима већ и цјелокупног система власти – од законодавне, преко извршне до судске. Иако је дисбаланс између слободе и одговорности у медијам посебно изражен у земљама недовршене транзиције, он је, захваљујући прилично анархичним условима који владају у простору виртуелности, постао обиљежје и медијске слике високоразвијеног свијета, што ће рећи да је у питању проблематичан феномен на глобалном нивоу. Генерални секретар Уједињених нација, Антонио Гутереш, упозорава да друштвене мреже постају својеврсни мегафон за исказивање мржње.

Да би у пракси били видљиви резултати у рјешавању наведених проблема, у систему какав је наш, мора се дослиједније реаговати на законодавном нивоу, са резултатима у кратком року, кроз усвајање и одлучну примјену легислативе којом ће се промотери говора мржње демотивисати и спријечити да га даље каналишу и промовишу.

Чињеница је да са досадашњим резултатима на том пољу не можемо бити задовољни. Амнесту Интернационал је утврдио да су у Црној Гори мизогини и говор мржње у порасту. Истраживачи и медији констатују

Влаовић: Генерацијама које долазе говор мржње мора бити стран

МИНИСТАРСТВО
КУЛТУРЕ И МЕДИЈА

да санкције које Закон о медијима предвиђа за објављивање садржаја којима се шири мржња и подстичу насиље, шовинизам и мизогинија, нису оствариле циљ, напротив, те појаве су и даље у порасту.

У нацрту Медијске стратегије, као једну од најважнијих мјера, предвидјели смо да поред надлежног тужиоца судски поступак против починитеља може да покрене и заинтересована страна која је жртва говора мржње. У том дијелу очекујемо проактивну сарадњу са тужилаштвом. Медијском стратегијом

такође предвиђамо формирање тијела за борбу против говора мржње, у сарадњи са мрежом Европских опсерваторија за новинарство која је посвећена борби против дезинформација. У овом тијелу, између осталих, партиципирали би представници Универзитета Црне Горе, цивилног друштва и медија.

Најбоља европска пракса показује да се овим проблемом није могуће борити само регулацијом и уз примјену репресије, већ је неопходан широки консензус у медијској заједници, а рекла бих и у цјелокуп-

ном друштву. Једноставно, медијска сцена мора имати нулту толеранцију на говор мржње.

Други одговор мора бити фокусиран на област образовања, и то од предшколског до цјеложивотног образовања. Резултате није могуће очекивати у кратком року, али су ефекти дугорочнији и извјеснији. Темељно и свеобухватно образовање на пољу медијске писмености, културе дијалога и људских права, умногоме ће допринијети сужавању простора за говора мржње у јавном простору.

Имплементацијом Медијске стратегије дефинисаће се јасније програм за увођење медијске писмености у школске програме. Таквим едукативним интервенцијама стварају се бољи услови за оспособљавање младих да као појединци јачају своју улогу у друштву које почива на дијалогу, слободи говора али и одговорности за оно што се изговори или напише.

Са УНИЦЕФ-ом планирамо покретање пројекта медијске писмености за дјецу. Фокус морамо ставити на младе и дјецу. Генерацијама које долазе говор мржње мора бити стран. Ако не кренемо одмах, створићемо нове генерације склоне конфликтима и деструкцији.

У циљу успостављања систематичног планирања и праћења активности везаних за унапређење медијске писмености, праћење убрзаних промјена у дигиталној ери и њиховом прилагођавању локалном контексту, потребно је успоставити Национални савјет за медијску писменост.

Савјет би имао консултативну улогу приликом израде годишњих планова за подизање нивоа медијске писмености, пратио би спровођење годишњих планова и давао препоруке надлежном министарству за њихово унапређење.

Министарство културе и медија јачаће кроз Медијску стратегију системски одговор на ова питања, што подразумијева јединствено разумијевање дефиниција говора мржње, усагласавање праксе и примјену међународних стандарда.

На крају позивам да будемо одлучни, храбри и бескомпромисни, јер смо се нашли у ситуацији да говору мржње морамо приступити као изузетно деструктивном феномену према темељним начелима слободе и демократије.

(Говор министарке Маше Влаовић на конференцији „Језик мржње мотивисан родном, етничком и вјерском припадношћу“ коју је организовао Центар за истраживачко новинарство Црне Горе 21. јуна 2022. у Подгорици)

Медијска писменост као превентива за лажне вијести и дезинформације

Поводом Европске недеље медијске писмености, Центар за грађанско образовање (ЦГО) указао је на важност правилног читања медија, сузбијања лажних вијести и професионалног извјештавања у складу са етичким стандардима. Чињенично засновано информисање посебно је значајно у кризним ситуацијама попут актуелне глобалне пандемије вируса COVID 19, а црногорски медији су ту показали висок степен одговорности. Ипак, и поред одређеног напретка, потребни су шири и систематичнији напори како би Црна Гора била друштво медијске писмености.

Иако у актуелној ситуацији пандемије вируса COVID 19 у црногорским медијима готово да нема дезинформација, у првом кварталу 2020. године констатован је низ примјера медијске манипулације и

злоупотреба, укључујући и лажне вијести. Индекс медијске писмености глобалне Фондације за отворено друштво за 2019. годину, Црну Гору сврстава на дно љествице држава у којима је мјерење урађено, односно на 31. мјесто од 35. земаља. Поменуто истраживање, и регион и Црну Гору, дефинише као изузетно рањиве када је у питању подложност лажним вијестима.

У Црној Гори дјелује и низ адхоц портала креираних доминантно за једнократно ширење лажних вијести, и блаћење неистомисљеника, а исто се односи и на Интернет публикације регистроване ван Црне Горе које остају ван црногорског законског оквира. Такви намјерни или ненамјерни покушаји медија да манипулативно утичу на јавно мњење не смију бити алиби за генерализације и за дискредитацију оних медија и новинара који

свој посао раде професионално и етички, нити да се лоши примјери користе за ограничења слободе изражавања.

Стога је потребан још снажнији институционални приступ који има за циљ јачање медијске писмености свих грађана Црне Горе. ЦГО се залаже за широко упознавање јавности са улогом медија, вриједносним оквиром који медији стварају, утицајем информативног програма који производе, значајем провјере извора и извјештавања који се заснива на чињеницама, анализом медијског садржаја, механизмима медијске регулације и саморегулације, Кодексом новинара, сензационализмом у медијима, оглашавачким монополима, али и улози друштвених медија који постају један од кључних канала за ширење лажних вијести и дезинформација.

И даље је свијест о медијској писмености, начинима медијске манипулације, медијске злоупотребе и заштите од непровјерених информација недовољно развијена. Упркос чињеници да је Црна Гора међу првима у региону увела предмет медијска писменост у образовни систем, истраживање Института за медије је показало да постоји значајан пад интересовања ученика за тај предмет. Како би се то промијенило, неопходно је уложити додатне напоре унутар образовног система, али и кроз ангажман црногорских и међународних невладиних организација који се баве афирмацијом медијске писмености. То снажно препоручује и ЈУФРЕХ анализа медијског сектора у Црној Гори израђена од стране експерата Савјета Европе и Европске комисије.

Само грађанин који критички и садржајно „чита“ традиционалне и нове дигиталне медије може да доноси самостално одлуке што је основ за јачање демократског друштва. ЦГО ће, у том смислу, наставити са неформалним програмима образовања и јавним заговарањем са циљем даљег позиционирања медијске писмености као важне теме за све грађане у Црној Гори.

Дамир НИКОЧЕВИЋ,
координатор за развој ЦГО

У Црној Гори мизогини и говор мржње су у порасту, а етничке подјеле и вјерска нетолеранција су продубљене, констатовала је 29. марта у извјештају међународна организација Amnesty International.

Упркос чињеници да Закон о медијима, усвојен прије годину и по, предвиђа новчане санкције за објављивање на интернету садржаја којима се шири мржња и подстиче на насиље, укључујући и национални шовинизам, говор мржње, мизогинију, те појаве су у порасту.

Није познато да је неки портал или профил на друштвеним мрежама кажњен по том основу.

Оваква реторика и позиви на насиље најчешће се шире преко званичних страница медија на друштвеним мрежама, показују анализе Института за медије Црне Горе.

Весна Рајковић Ненадић из Института, која је и чланица Радне групе за измјену медијског закона, каже за Радио Слободна Европа (RSE) да се коментари на налозима очигледно не модерирају:

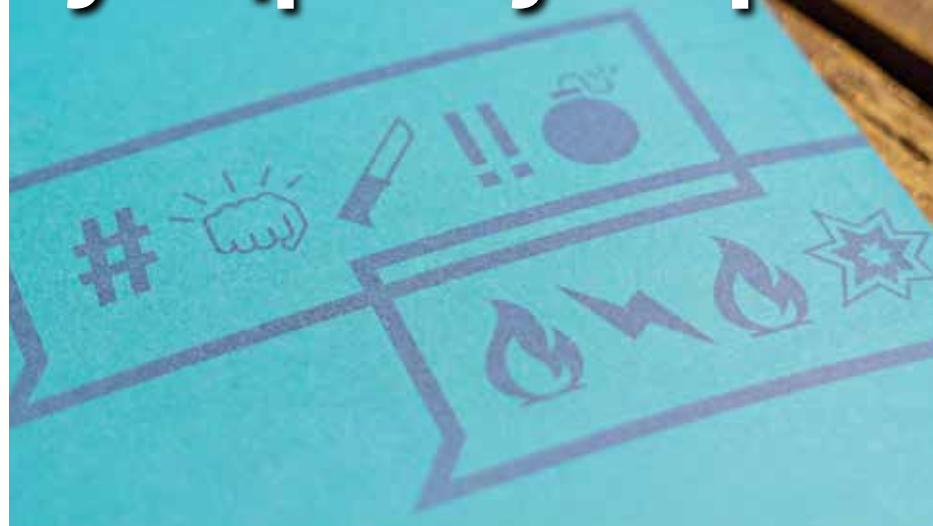
"Чак и на Фејсбук (Facebook) налогу Јавног сервиса РТЦГ забиљежен је ужасно споран говор – псовке, увреде, позиви на насиље. Жене су посебно таргетиране. Мета мизогиних и сексистичких напада су углавном посланице, жене укључене у друштвене процесе, оне које се не плаше да јавно изнесу критичко мишљење".

Прошлогодишње Истраживање UNDP -ја показало да је у Црној Гори девет од десет политичарки било дискриминисано само зато што су жене, док је седам од десет искусило неки вид насиља.

Последњи примјер мизогиније

Жртва бруталних увреда, због објаве на Твитеру 25. марта, била је посланица опозиционе Демократске партије социјалиста Драгица Секулић која је критиковала мјере министра економског развоја Јакова Милатовића, којима је предложио да свако новорођенче,

Некажњени говор мржње на мрежама у Црној Гори

у општини са негативним природним прираштајем добије хиљаду, а позитивним 500 еура. Милатовић је тим поводом одржао састанак са митрополитом Српске православне цркве у Црној Гори Јоаникијем.

Секулић је на Твитеру навела да "уколико изабереш да родиш у одређеној општини добићеш 500 или 1.000 еура, уз благослов попа. Мало ли је на ову скупку", осврнувши се и на тај састанак.

То је био повод да на Фејсбук страници портала Волим Подгорицу, која је објавила њен твит, буде нападнута највулгарнијим увредама по основу родне припадности. Скоро 400 коментара, у којима доминира говор мржње, и даље су на страници.

Напад на Секулић су осудиле готово све опозиционе партије, као и невладине организације и посланице из црногорског парламента, уз апеле надлежнима да хитно реагују.

"Политичаркама се мора обез-

биједити право да изразе мишљење без таргетирања, чија је једина сврха увреда и то само зато што су жене или зато што немају дјецу", наводи се у реаговању ХРА.

Основно тужилаштво у Подгорици је, квалификујући ово као прекршај из Закона о јавном реду и миру, дало налог полицији да идентификује особе које су вријеђале Секулић на Фејсбуку и предузме њихово прекршајно гоњење, рекао је 30. марта за РСЕ портпарол Тужилаштва, Вукас Радоњић.

Омбудсман је покренуо поступак испитивања повреде људских права поводом случаја посланице Драгице Секулић, казали су из те институције за RSE.

Мањине у Црној Гори мета увреда

Могућност да ће нову владу Црне Горе чинити углавном припадници мањинских народа, те да је мандатар

албанске националности а потенцијални председник Скупштине исламске вјероисповјести, читаоци портала Борба коментарисали су бројним увредама.

Наиме, испод чланка "Борба сазнаје: СНП не улази у мањинску Владу, председник Скупштине Дамир Шеховић!" 29. марта објављени су погрдни коментари, на које је реаговала Демократска партија социјалиста затраживши одговорност уредништва портала, као и да

гућност да суд привремено блокира спорни медијски садржај и то у хитном поступку ако се утврди да подстицање на насиље или мржњу на основу поријекла, религије, националне припадности... или неког другог личног својства.

Рудовић сматра да постојећи Закон о медијима треба надоградити у дијелу који прописује да тужилаштво треба да покрене хитан судски поступак у случају говора мржње с обзиром да је тужилаштво

казна за медије је од 1.000 до 8000 еура.

Аутори коментара подлијежу и кривичном гоњењу.

Кодекс новинара обавезује медије да дефинишу интерна правила везано за коментаре трећих особа, као и да администратор модерира коментаре по тим правилима.

Закон о јавном реду и миру и Закон о забрани дискриминације забрањује вријеђање по основу било ког личног својства на јавном мјесту, а то укључује електронске комуникацијске мреже.

И у Истанбулској конвенцији коју је Црна Гора ратификовала 2013. године предвиђа се обавеза државе да предузима потребне мјере како би осигурали да било који облик вербалног, невербалног или физичког понашања буде кривично или законски санкционисан.

Како је у пракси и даље присутно драстично кршење права, посебно жена, Акција за људска права је предложила увођење посебног кривичног дјела сексуално узнемиравање као и усвајање Стратегије за борбу против говора мржње тј. сузбијање изазивања или подстицање мржње.

Мизогине увреде, напади и пријетње на националној и вјерској основи као и екстремистичке поруке учестали су након парламентарних избора августа 2020. године, када је у Црној Гори промијењена тридесетогодишња власт Демократске партије социјалиста.

Мизогиним нападима биле су изложене политичарке и власти и опозицији, укључујући министарке Весну Братић и Јелену Боровинић Бојовић, посланице Драгиња Вуксановић Станковић и Александра Вуковић.

Посланици црногорске Скупштине одбили су крајем прошле године да се Предлог закона о забрани фашистичких, неофашистичких и војних националистичких организација уврсти у дневни ред засједања, иако је у Црној Гори само у протеклој години било десетине догађаја са примјесама екстремизма и национализма.

(Радио Слободна Европа)

уклони коментаре уз извињење јавности.

До објављивања овог текста коментари на порталу Борба, који је близак проруском и просрпском Демократсом фронту, нису уклоњени.

Законске могућности за санкционисање

И Рајковић из Института за медије и Неђељко Рудовић из Министарства културе и медија каже да се механизми за кажњавање говора мржње налазе у кривичном закону, Закону о јавном реду и миру и Закону о медијима.

Закон о медијима предвиђа мо-

ријетко покретало судски процес:

"Измјенама Закона би, осим надлежног тужиоца, хитан судски поступак могла да покрене и заинтересована страна или лице које је предмет говора мржње".

Он каже да жмурење и толеранција на говор мржње појачавају ту појаву.

Који прописи регулишу ову област

Закон о медијима Црне Горе обавезује портале да уклоне коментаре којима се крше права без одлагања, најкасније у року од 60 минута од сазнања или пријаве. У противном,

Центар за грађанско образовање (ЦГО) указује на негативну праксу одређених институција и јавних функционера, који у online простору, а у настојању да сузбију негативне коментаре, ограничавају слободу изражавања грађана и грађанки. Све чешћа пракса уклањања коментара од стране институција и званичника, али и блокирања корисника на друштвеним мрежама, а који износе аргументе а не увреде, клевете или друге непримјерене коментаре, не доприноси развоју утемељене критике и дијалога као потребе савременог демократског друштва.

Чињеница да се одређени коментари или изјаве корисника на друштвеним мрежама не допадају институцији или појединцу у њој, не смије бити основ за овакве рестрикције према њиховим ауторима, уколико не садржи говор мржње, увреде, пријетње или представља кршење других прописа у Црној Гори.

Политички и програмски циљеви демократски изабране власти требају се спроводити уз досљедно уважавање демократских принципа, али и гласа јавности као извора њеног легитимитета. Управо стварањем услова за размјену различитих мишљења у дигиталном простору, даје се могућност грађанима и грађанкама да и они активно допринесу креирању јавних политика, а користећи предности технологије коју имамо.

Уставом Црне Горе загарантована је слобода изражавања исказана говором, писаном ријечју, сликом или на други начин. У истом члану Устава наводи се и како се слобода изражавања може ограничити само правом другог на достојанство, углед и част, односно ако се угрожава јавни морал или безбједност Црне Горе. То произилази и из међународно преузетих обавеза Црне Горе, попут оних из Европске конвенције о људских правима и Пакта о грађанским и политичким правима. Кривичним закоником прописује се новчана казна или затвор до једне године за оно лице које другом лицу на противправан начин ускрати или ограничи слободу говора или јавног ис-

тупања, док је квалификован облик тог кривичног дјела предвиђен за службена лица у вршењу службе.

Посједовање налога на друштвеним мрежама не представља обавезу државних органа и јавних функционера. Ипак, креирањем тих налога, преузима се и одговорност за њихово уређивање. Како ти налози по својој природи представљају платформе на којима се може вршити размјена мишљења, модерација тих налога не смије бити заснована на цензури, супротно њиховој намјени, већ се на њима мора отворити простор за здраву дискусију. То значи и могућност заинтересованих страна да учествују у дискусији и аргументовано бране своја становишта.

У овом смислу, ЦГО подсјећа и на неправоснажне одлуке америчких судских власти, које су у два наврата

истакле да блокирање неистомишљеника на друштвеној мрежи Твиттер од стране бившег предсједника САД-а, Доналда Трампа, представља ограничавање слободе говора, гарантоване америчким Уставом.

Имајући у виду могућност брисања увредљивих и других проблематичних коментара, блокирање корисника са званичних налога, као најрепресивнија мјера, морало би бити изузетно примјењивано у случајевима израженог неодговорног понашања корисника. С друге стране, таква би мјера, у случају да је то понашање супротно позитивним прописима, морала бити праћена пријавом надлежнима од стране органа или јавног функционера, чиме би се објаснила таква ригидна санкција.

Дамир Суљевић, сарадник на програмима ЦГО

Наступ КУД-а „Захумље“ у
пљужинском Центру за културу

ISSN 2536-5711

9 772536 571002 >

e-mail: rijec.pive@gmail.com